

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)

رشته مطالعات منطقه ای

موضوع:

عملکرد دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و ترکیه

در آسیای مرکزی و قفقاز (۲۰۱۰-۱۹۹۱)

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر مجتبی مقصودی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر حبیب الله ابوالحسن شیرازی

پژوهشگر :

سمیه آزادی

سال تحصیلی:

تابستان ۹۱

تقدیم به پدر و مادر عزیزم :

به پاس حمایت های بی شائبه و فداکاریهایشان

با تشکر :

از اساتید محترم جناب آقای دکتر مجتبی مقصودی

و

جناب آقای دکتر حبیب الله ابوالحسن شیرازی

به پاس زحماتشان

تهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سمیه آزادی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۸۷۰۸۵۰۰۹۵۰۰ در رشته مطالعات منطقه ای در تاریخ ۱۳۹۱/۵/۳ از پایان نامه خود تحت عنوان عملکرد دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز (۲۰۱۰-۱۹۹۱) با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق رو پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۱۳۹۱/۵/۳

سمیه آزادی دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات منطقه ای از پایان نامه خود دفاع نموده و بانمره به حروف..... و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشکده علوم سیاسی

این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشکده تهیه شده است

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۸۱۴۸۹۱۰۰۳
عنوان پایان نامه: عملکرد دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز (۲۰۱۰-۱۹۹۱)		
نام و نام خانوادگی دانشجو: سمیه آزادی	شماره دانشجویی: ۸۷۰۸۵۰۰۹۵۰۰	رشته تحصیلی: مطالعات منطقه ای
تاریخ شروع پایان نامه: نیمسال اول ۸۹-۹۰	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۱/۵/۳	
استاد راهنما: جناب آقای دکتر مجتبی مقصوری استاد مشاور: جناب آقای دکتر حبیب الله ابوالحسن شیرازی		
آدرس و شمار تلفن: شهر ری- خیابان فدائیان اسلام- روبروی بیمه حسین آباد- کوچه شهید محمدی- پلاک ۲۷		
۰۲۱-۳۳۷۴۶۷۸۶		
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و استقرار دولتهای تازه تأسیس در آسیای مرکزی و قفقاز، که محصول دگرگونیهای عمیق در ساختار سیاسی ابر قدرت شرق بود، فصل جدیدی از مناسبات جمهوری اسلامی ایران و ترکیه با کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز آغاز شد. ایجاد دولتهای نوپدید برآیند استقرار نظم نوین و مبتنی بر ارزشهای تازه بود. از این رو، تبیین استراتژی دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و ترکیه در این کشورها و نیز بررسی نقش عوامل تأثیرگذار حاکم بر مناسبات فرهنگی دو کشور، از ضروریات موجود در این پژوهش است. زیرا، فرهنگ از لحاظ تأثیر وثیق آن بر حیات سیاسی - اجتماعی ملتها از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد. بدین ترتیب، در این پژوهش تلاش شده تا پس از بررسی شرایط فرهنگی حاکم بر این کشورها، به شناخت و بررسی اولویت ها، جهت گیری ها و نیز رویکردهای فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و ترکیه با توجه به سوابق فرهنگی و تاریخی آنان با واحدهای نوپدید در این منطقه و همچنین تبیین آسیب هایی که در این زمینه متوجه دو کشور می باشد، پرداخته شود. در این راستا، با توجه به اهمیت و گستردگی موضوع مورد تحقیق، در این پژوهش تلاش گردیده تا از روش توصیفی - تحلیلی و تاریخی سود برده شود. همچنین اثر در پنج فصل سازماندهی شده، که در فصل اول این پژوهش کلیات تحقیق مورد بررسی قرار می گیرد. فصل دوم، نیز در دو بخش تدوین یافته، که در بخش اول، به بررسی تئوری ها و نظریات مربوط به نقش فرهنگ در روابط بین الملل پرداخته می شود، و در بخش دوم نیز، به بیان انواع دیپلماسی و توضیح دیپلماسی فرهنگی در قالب تئوری پرداخته می گردد. فصل سوم این پژوهش، که در ارتباط با شناخت محیط فرهنگی منطقه آسیای مرکزی و قفقاز می باشد، در دو بخش جداگانه به ارزیابی ویژگی ها و شرایط فرهنگی حاکم بر هر یک از جمهوری های این حوزه پرداخته می شود. فصل چهارم، که در زمینه عملکرد دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در آسیای مرکزی و قفقاز می باشد، در چهار بخش متوالی مورد بررسی قرار می گیرد، و فصل پنجم نیز، عملکرد دیپلماسی فرهنگی جمهوری ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز مورد ارزیابی واقع می شود. پژوهش حاضر، با جمع بندی، نتیجه گیری و ارائه راهکارها و نیز لیست منابع خاتمه می یابد.</p> <p>مهمترین یافته این پژوهش در این نکته خلاصه می شود، که عملکرد دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز بین سال های ۲۰۱۰-۱۹۹۱ به دلیل نحوه تعامل متفاوت دو کشور با نظام بین الملل، شیوه و کاربست راهبردهای فرهنگی، و نیز میزان کارآمدی نهادهای مسئول امر دیپلماسی فرهنگی از نتایج متفاوتی بهره مند شده است.</p>		
نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهشنامه دانشکده مناسب است - مناسب نیست		
تاریخ و امضاء		

فهرست مطالب

مقدمه	۱
فصل اول: کلیات تحقیق	۳
۱-۱- بیان مسئله	۴
۲-۱- هدفهای تحقیق	۷
۳-۱- اهمیت و انگیزه انتخاب موضوع تحقیق	۷
۴-۱- سوالات و فرضیه های تحقیق	۷
۵-۱- متغیر های تحقیق	۸
۶-۱- روش تحقیق	۸
۷-۱- تعریف مفاهیم و اصطلاحات کلیدی	۸
۸-۱- روش جمع آوری اطلاعات	۹
۹-۱- قلمرو تحقیق	۹
۱۰-۱- نوآوری ها و موانع تحقیق	۱۰
۱۱-۱- سازماندهی تحقیق	۱۱
فصل دوم: مباحث نظری	۱۳
۱-۲- بخش اول: فرهنگ و روابط بین الملل	۱۴
۱-۱-۲- رویکردهای کارکردی به نقش فرهنگ در روابط بین الملل	۱۴
۱-۱-۱-۲- بررسی آراء جی. ام. مایکل	۱۴
۲-۱-۱-۲- بررسی آراء سوجوت موکو و کنت تامپسون	۱۶
۲-۱-۲- نظریه سازه انگاری	۱۷
۲-۲- بخش دوم: دیپلماسی و دیپلماسی فرهنگی	۲۳
۱-۲-۲- دیپلماسی و انواع آن	۲۳
۱-۱-۲-۲- دیپلماسی سنتی	۲۵
۲-۱-۲-۲- دیپلماسی عمومی	۲۶
۳-۱-۲-۲- دیپلماسی رسانه ای	۲۸
۴-۱-۲-۲- دیپلماسی فرهنگی	۲۸

الف- مبانی دیپلماسی فرهنگی.....	۳۵
ب- مزایای دیپلماسی فرهنگی.....	۳۷
پ- اهمیت دیپلماسی فرهنگی.....	۳۹
ت- اهداف دیپلماسی فرهنگی.....	۴۱
- کسب وجهه بین المللی در میان سایر اقوام و ملت ها و تأثیر گذاری بر رفتار آنها.....	۴۱
- ایجاد نهادهای علمی-فرهنگی جدید جهت برقراری روابط پایدار در میان ملت ها.....	۴۱
- فهم دقیق اصول موجود در فرهنگ سایر ملت ها و کاوش در ریشه های فرهنگی و	
اجتماعی آنان با هدف ارتقای درک متقابل.....	۴۲
- تأمین منافع ملی.....	۴۲
ث- ابزارهای دیپلماسی فرهنگی.....	۴۳
- زبان.....	۴۴
- محصولات هنری.....	۴۴
* فیلم.....	۴۶
* تئاتر.....	۴۸
* موسیقی.....	۴۹
فصل سوم: محیط شناسی فرهنگی منطقه آسیای مرکزی و قفقاز.....	۵۱
۳-۱- بخش اول: محیط شناسی فرهنگی منطقه آسیای مرکزی.....	۵۲
۳-۱-۱- قومیت.....	۵۲
۳-۱-۲- مذهب.....	۵۶
۳-۱-۳- زبان.....	۶۸
۳-۱-۴- خط.....	۷۳
۳-۱-۵- فیلم.....	۷۸
۳-۱-۶- تئاتر و موسیقی.....	۸۳
۳-۲- بخش دوم: محیط شناسی فرهنگی منطقه قفقاز.....	۹۲
۳-۲-۱- قومیت.....	۹۳
۳-۲-۲- مذهب.....	۹۷
۳-۲-۳- زبان.....	۱۰۴

۱۰۶.....	۳-۲-۴- خط
۱۰۸.....	۳-۲-۵- فیلم
۱۱۲.....	۳-۲-۶- تئاتر و موسیقی
۱۱۸.....	فصل چهارم: عملکرد دیپلماسی فرهنگی ایران در آسیای مرکزی و قفقاز
۱۱۹.....	۴-۱- بخش اول: جایگاه دیپلماسی فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران
۱۲۰.....	۴-۱-۱- اصول
۱۲۱.....	۴-۱-۲- اهداف
۱۲۱.....	۴-۱-۳- اولویت ها و سیاست های کلی
۱۲۲.....	۴-۲- بخش دوم: عملکرد دیپلماسی فرهنگی ایران در آسیای مرکزی
۱۲۳.....	۴-۲-۱- جایگاه آسیای مرکزی در سیاست خارجی ایران
۱۲۵.....	۴-۲-۲- اشتراکات فرهنگی ایران با آسیای مرکزی
۱۲۵.....	- عامل زبانی
۱۲۵.....	- عامل دین
۱۲۶.....	- قرابت جغرافیایی
۱۲۶.....	- اقوام مشترک
۱۲۷.....	- شعر و مشاهیر
۱۲۸.....	- آداب و رسوم مشترک
۱۲۹.....	۴-۲-۳- رویکردهای جمهوری اسلامی ایران در حوزه آسیای مرکزی
۱۲۹.....	۴-۲-۳-۱- رویکرد ایدئولوژیک با محوریت اسلام
۱۳۱.....	۴-۲-۳-۲- رویکرد فرهنگی با تأکید بر مشترکات فرهنگی، تاریخی و زبانی
۱۳۱.....	- برگزاری کلاسهای آموزش زبان فارسی در رایزنی های ایران در منطقه
۱۳۱.....	- برگزاری جشنواره ها و هفته های فرهنگی
۱۳۲.....	۴-۲-۳-۳- رویکرد عمل گرایی با رعایت ملاحظات سیاسی
۱۳۳.....	۴-۲-۴- دیپلماسی فرهنگی ایران در تاجیکستان
۱۳۵.....	۴-۲-۴-۱- آموزش زبان و ادبیات فارسی
۱۳۶.....	- برگزاری کلاسهای آموزش زبان فارسی در رایزنی ایران در تاجیکستان
۱۳۷.....	۴-۲-۴-۲- محصولات هنری

- ۱۳۷..... فیلم -
- ۱۳۹..... تئاتر -
- ۱۴۰..... موسیقی -
- ۱۴۱..... ۵-۲-۴- دیپلماسی فرهنگی ایران در ترکمنستان
- ۱۴۳..... ۱-۵-۲-۴- آموزش زبان و ادبیات فارسی
- ۱۴۴..... - برگزاری کلاسهای آموزش زبان فارسی در رایزنی ایران در ترکمنستان
- ۱۴۵..... ۲-۵-۲-۴- محصولات هنری
- ۱۴۵..... فیلم -
- ۱۴۶..... تئاتر -
- ۱۴۷..... موسیقی -
- ۱۴۹..... ۶-۲-۴- دیپلماسی فرهنگی ایران در قزاقستان
- ۱۵۱..... ۱-۶-۲-۴- آموزش زبان و ادبیات فارسی
- ۱۵۲..... - برگزاری کلاسهای آموزش زبان فارسی در رایزنی ایران در قزاقستان
- ۱۵۲..... ۲-۶-۲-۴- محصولات هنری
- ۱۵۲..... فیلم -
- ۱۵۳..... تئاتر -
- ۱۵۴..... موسیقی -
- ۱۵۴..... ۷-۲-۴- دیپلماسی فرهنگی ایران در قرقیزستان
- ۱۵۶..... ۱-۷-۲-۴- آموزش زبان و ادبیات فارسی
- ۱۵۶..... - برگزاری کلاس های آموزش زبان فارسی در رایزنی ایران در قرقیزستان
- ۱۵۷..... ۲-۷-۲-۴- محصولات هنری
- ۱۵۷..... فیلم -
- ۱۵۷..... تئاتر -
- ۱۵۸..... موسیقی -
- ۱۵۸..... ۸-۲-۴- دیپلماسی فرهنگی ایران در ازبکستان
- ۱۵۹..... ۱-۸-۲-۴- آموزش زبان و ادبیات فارسی
- ۱۶۰..... - برگزاری کلاس های آموزش زبان فارسی در رایزنی ایران و ازبکستان
- ۱۶۱..... ۲-۸-۲-۴- محصولات هنری

- ۱۶۱ فیلم -
- ۱۶۲ تئاتر -
- ۱۶۳ موسیقی -
- ۱۶۴ ۳-۴-بخش سوم: عملکرد دیپلماسی فرهنگی ایران در قفقاز
- ۱۶۴ ۱-۳-۴- جایگاه قفقاز در سیاست خارجی ایران
- ۱۶۷ ۲-۳-۴- اشتراکات فرهنگی ایران و قفقاز
- ۱۶۷ عامل زبانی -
- ۱۶۸ عامل دین -
- ۱۶۸ قرابت جغرافیایی -
- ۱۶۹ اقوام مشترک -
- ۱۶۹ شعر و مشاهیر -
- ۱۷۰ آداب و رسوم مشترک -
- ۱۷۱ ۳-۳-۴- رویکرد های جمهوری اسلامی ایران در قفقاز
- ۱۷۱ ۱-۳-۳-۴- رویکرد ایدئولوژیک با محوریت اسلام
- ۱۷۲ ۲-۳-۳-۴- رویکرد فرهنگی با تأکید بر مشترکات فرهنگی، تاریخی و زبانی
- ۱۷۳ - برگزاری کلاسهای آموزش زبان فارسی در رایزنی های ایران در منطقه
- ۱۷۳ - برگزاری جشنواره ها و هفته های فرهنگی
- ۱۷۳ ۳-۳-۳-۴- رویکرد عمل گرایی با رعایت ملاحظات سیاسی
- ۱۷۴ ۴-۳-۴- دیپلماسی فرهنگی ایران در آذربایجان
- ۱۷۷ ۱-۴-۳-۳- آموزش زبان و ادبیات فارسی
- ۱۷۸ - برگزاری کلاس های آموزش زبان فارسی در رایزنی ایران در آذربایجان
- ۱۷۸ ۲-۴-۳-۴- محصولات هنری
- ۱۷۸ فیلم -
- ۱۸۰ تئاتر -
- ۱۸۰ موسیقی -
- ۱۸۱ ۵-۳-۴- دیپلماسی فرهنگی ایران در ارمنستان
- ۱۸۳ ۱-۵-۳-۴- آموزش زبان و ادبیات فارسی
- ۱۸۳ - برگزاری کلاس های آموزش زبان فارسی در رایزنی ایران در ارمنستان

- ۱۸۴ ۲-۳-۵-۴ - محصولات هنری
- ۱۸۴ - فیلم
- ۱۸۴ - تئاتر
- ۱۸۵ - موسیقی
- ۱۸۵ ۶-۳-۴ - دیپلماسی فرهنگی ایران در گرجستان
- ۱۸۷ ۱-۶-۳-۴ - آموزش زبان و ادبیات فارسی
- ۱۸۸ - ایجاد کلاسهای آموزش زبان فارسی در رایزنی ایران در گرجستان
- ۱۸۸ ۲-۶-۳-۴ - محصولات هنری
- ۱۸۸ - فیلم
- ۱۹۰ - تئاتر
- ۱۹۱ - موسیقی
- ۱۹۱ ۴-۴ - بخش چهارم: آسیب شناسی دیپلماسی فرهنگی ایران در آسیای مرکزی و قفقاز
- ۱۹۱ ۱-۴-۴ - وجود تصور غلط از جمهوری اسلامی ایران در منطقه و تلاش اندک ایران برای بازسازی این تصویر
- ۱۹۲ ۲-۴-۴ - فعالیت فرهنگی کشورهای خارجی در این منطقه
- ۱۹۴ ۱-۲-۴-۴ - روسیه
- ۱۹۵ ۲-۲-۴-۴ - ترکیه
- ۱۹۶ ۳-۲-۴-۴ - آمریکا
- ۱۹۷ - همکاری های علمی - آموزشی و دانشگاهی
- ۱۹۸ - جذب و گزینش دانش آموزان تیزهوش و مستعد سال پایانی دبیرستان
- ۱۹۸ - اعزام سپاه صلح
- ۱۹۹ - بنیاد سوروس
- ۱۹۹ ۳-۴-۴ - فقدان استراتژی سیاست خارجی جامع که در قالب آن سیاست خارجی ایران در آسیای مرکزی و قفقاز تدوین شده باشد
- ۲۰۰ ۴-۴-۴ - در پیش گرفتن فعالیت های فرهنگی کوتاه مدت
- ۲۰۰ ۵-۴-۴ - تأثیر پذیری کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز، از حضور کشورهای ثالث در منطقه
- ۲۰۰ ۶-۴-۴ - عدم حمایت جدی ایران از زبان فارسی در این منطقه
- ۲۰۲ ۷-۴-۴ - فقدان ارتباط میان زبان فارسی و اشتغال

۲۰۲	قفقاز.....
۲۰۳	۴-۴-۹- عدم پیوند و زمینه سازی راهبردی در عرصه های اقتصاد، سیاست و فرهنگ.....
۲۰۳	۴-۴-۱۰- عدم حمایت بخش خصوصی از سیاست های فرهنگی ایران در منطقه.....
۲۰۳	۴-۴-۱۱- عدم حمایت جدی ایران از مقوله هنر در این منطقه.....
۲۰۵	فصل پنجم: عملکرد دیپلماسی فرهنگی ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز.....
۲۰۶	۵-۱- بخش اول: جایگاه دیپلماسی فرهنگی در جمهوری ترکیه.....
۲۰۶	۵-۱-۱- اصول.....
۲۰۹	۵-۱-۲- اهداف.....
۲۱۰	۵-۲- بخش دوم: عملکرد دیپلماسی فرهنگی ترکیه در آسیای مرکزی.....
۲۱۰	۵-۲-۱- جایگاه آسیای مرکزی در سیاست خارجی ترکیه.....
۲۱۳	۵-۲-۲- اشتراکات فرهنگی ترکیه با آسیای مرکزی.....
۲۱۳	- عامل زبانی.....
۲۱۴	- عامل دین.....
۲۱۶	- آداب و رسوم مشترک.....
۲۱۷	۵-۲-۳- رویکردهای جمهوری ترکیه در حوزه آسیای مرکزی.....
۲۱۷	۵-۲-۳-۱- رویکرد غربی.....
۲۱۹	۵-۲-۳-۲- رویکرد فرهنگی با تأکید بر مشترکات فرهنگی، تاریخی و زبانی.....
۲۲۰	- تأسیس مدارس زبان ترکی در جمهوری های منطقه.....
۲۲۱	- برگزاری جشنواره ها و هفته های فرهنگی.....
۲۲۱	۵-۲-۳-۳- رویکرد «نو عثمانی گرایی».....
۲۲۲	۵-۲-۴- دیپلماسی فرهنگی ترکیه در تاجیکستان.....
۲۲۳	۵-۲-۴-۱- آموزش زبان و ادبیات ترکی استانبولی.....
۲۲۴	- تأسیس مدارس زبان ترکی در جمهوری تاجیکستان.....
۲۲۵	۵-۲-۴-۲- محصولات فرهنگی.....
۲۲۵	- فیلم.....
۲۲۶	- تئاتر.....

- ۲۲۶..... موسیقی -
- ۲۲۷..... ۵-۲-۵- دیپلماسی فرهنگی ترکیه در ترکمنستان
- ۲۲۸..... ۵-۲-۵-۱ آموزش زبان و ادبیات ترکی استانبولی
- ۲۲۹..... - تأسیس مدارس زبان ترکی در جمهوری ترکمنستان
- ۲۲۹..... ۵-۲-۵-۲- محصولات هنری
- ۲۲۹..... - فیلم
- ۲۳۰..... - تئاتر
- ۲۳۱..... - موسیقی
- ۲۳۲..... ۵-۲-۶- دیپلماسی فرهنگی ترکیه در قزاقستان
- ۲۳۳..... ۵-۲-۶-۱- آموزش زبان و ادبیات ترکی استانبولی
- ۲۳۳..... - تأسیس مدارس زبان ترکی در قزاقستان
- ۲۳۴..... ۵-۴-۶-۲- محصولات هنری
- ۲۳۴..... - فیلم
- ۲۳۵..... - تئاتر
- ۲۳۵..... - موسیقی
- ۲۳۶..... ۵-۲-۷- دیپلماسی فرهنگی ترکیه در قرقیزستان
- ۲۳۷..... ۵-۲-۷-۱- زبان و ادبیات ترکی استانبولی
- ۲۳۸..... - تأسیس مدارس زبان ترکی در جمهوری قرقیزستان
- ۲۳۹..... ۵-۲-۷-۲- محصولات هنری
- ۲۳۹..... - فیلم
- ۲۴۰..... - تئاتر
- ۲۴۰..... - موسیقی
- ۲۴۱..... ۵-۲-۸- دیپلماسی فرهنگی ترکیه در ازبکستان
- ۲۴۳..... ۵-۲-۸-۱- آموزش زبان و ادبیات ترکی استانبولی
- ۲۴۴..... - تأسیس مدارس زبان ترکی در ازبکستان
- ۲۴۴..... ۵-۲-۸-۲- محصولات هنری
- ۲۴۴..... - فیلم
- ۲۴۵..... - تئاتر

- ۲۴۵ - موسیقی
- ۲۴۵ ۳-۵-۳- بخش سوم: عملکرد دیپلماسی فرهنگی ترکیه در قفقاز
- ۲۴۶ ۳-۵-۱- جایگاه قفقاز در سیاست خارجی ترکیه
- ۲۴۹ ۳-۵-۲- اشتراکات فرهنگی ترکیه با قفقاز
- ۲۴۹ - عامل زبانی
- ۲۵۰ - عامل دین
- ۲۵۱ - آداب و رسوم مشترک
- ۲۵۲ ۳-۳-۳- رویکردهای جمهوری ترکیه در حوزه قفقاز
- ۲۵۲ ۳-۳-۱- رویکرد غربی
- ۲۵۴ ۳-۳-۲- رویکرد فرهنگی با تأکید بر مشترکات فرهنگی، تاریخی و زبانی
- ۲۵۵ - تأسیس مدارس زبان ترکی در جمهوری‌های منطقه
- ۲۵۶ - برگزاری جشنواره‌ها و هفته‌های فرهنگی
- ۲۵۶ ۳-۳-۳- رویکرد «نو عثمانی‌گرایی»
- ۲۵۷ ۳-۵-۴- دیپلماسی فرهنگی در آذربایجان
- ۲۵۸ ۳-۵-۱- آموزش زبان و ادبیات ترکی استانبولی
- ۲۵۸ - تأسیس مدارس زبان ترکی در آذربایجان
- ۲۵۹ ۳-۵-۲- محصولات هنری
- ۲۵۹ - فیلم
- ۲۵۹ - تئاتر
- ۲۶۰ - موسیقی
- ۲۶۱ ۳-۵-۵- دیپلماسی فرهنگی ترکیه در ارمنستان
- ۲۶۲ ۳-۵-۱- آموزش زبان و ادبیات ترکی استانبولی
- ۲۶۳ - تأسیس مدارس زبان ترکی در ارمنستان
- ۲۶۳ ۳-۵-۲- محصولات هنری
- ۲۶۳ - فیلم
- ۲۶۵ - تئاتر
- ۲۶۵ - موسیقی
- ۲۶۶ ۳-۵-۶- دیپلماسی فرهنگی ترکیه در گرجستان

- ۲۶۷.....آموزش زبان و ادبیات ترکی استانبولی ۱-۶-۳-۵
- ۲۶۸.....تأسیس مدارس زبان ترکی در جمهوری گرجستان -
- ۲۶۸.....محصولات هنری ۲-۶-۳-۵
- ۲۶۸.....فیلم -
- ۲۶۹.....تئاتر -
- ۲۶۹.....موسیقی -
- ۲۶۹.....آسیب شناسی دیپلماسی فرهنگی ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز ۷-۳-۵
- ۲۶۹.....عدم برخورداری از منابع مالی لازم ۱-۷-۳-۵
- ۲۷۰.....حضور قدرتهای منطقه ای و فرامنطقه ای در این حوزه ۲-۷-۳-۵
- ۲۷۱.....جمع بندی، نتیجه گیری و ارائه راهکارها ۲۷۱
- ۲۸۲.....منابع ۲۸۲

مقدمه:

عصر حاضر، عصر ارتباطات است. یکی از مشخصه های بارز این دوران، از بین رفتن مرزها به دلیل وجود ابزارها و وسایل پیشرفته ارتباطی است. ملل مختلف به دلایل گوناگون سیاسی، فرهنگی، علمی، اجتماعی و اقتصادی نیازمند برقراری روابط نزدیک با یکدیگر هستند. در میان این موارد، فرهنگ و به کارگیری مؤلفه های آن در حوزه روابط بین الملل، اهمیت ویژه ای می یابد. زیرا، فرهنگ گرانقدرترین ابزاری است که آدمی در اختیار دارد و از این وسیله مهم برای ایجاد تفاهم و ارتباط استفاده می نماید. در این میان، داشتن فرهنگ مشترک در برقراری روابط دیپلماتیک و داشتن روابط حسنه، هم یک مزیت و هم یک فرصت است. از جمله عوامل مشترک نظیر زبان، نژاد، مذهب، و همچنین آداب و رسوم اجتماعی است، که به ویژه در رابطه با جوامعی که با یکدیگر دارای مرز مشترک هستند از اهمیت شایان توجهی برخوردار است.

آسیای مرکزی متشکل از پنج جمهوری تاجیکستان، ترکمنستان، قزاقستان، قرقیزستان و ازبکستان است و قفقاز متشکل از سه جمهوری آذربایجان، ارمنستان و گرجستان می باشد که بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در نقشه جهان ظاهر شدند. اگر در زمان اتحاد جماهیر شوروی منطقه آسیای مرکزی و قفقاز جزء خاک این کشور محسوب می شد، اما با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی این منطقه به دلیل قدمت تاریخی، و میراث دار بودن جاده ابریشم، منابع غنی انرژی و پل ارتباطی بین آسیا و اروپا بسیار مورد توجه قرار گرفت. به ویژه آنکه، نیاز جمهوری های این حوزه به برنامه ها و الگوهایی سازنده از دیگر کشورهای منطقه، برای غالب شدن بر خلاء ها و کاستی های داخلی ناشی از فروپاشی شوروی، به تدریج زمینه و شرایط لازم را جهت حضور بازیگران منطقه ای و فرامنطقه ای فراهم نمود. در این میان، ایران و ترکیه به عنوان دو بازیگر منطقه ای با اشاره به پیوندهای فرهنگی و زبانی خویش با جمهوری های نوبنیاد در حوزه جنوبی شوروی، در تلاش بودند تا مؤلفه ها و الگوهای فرهنگی خود را در میان دولتهای این منطقه نهادینه نمایند. در این راه، ایران و ترکیه از جهت گیری ها و رویکردهای مختلفی بهره برده، تا بتوانند با تقویت حضور فرهنگی خویش در این منطقه، به اهداف مورد نظر خود دست یابند.

ترکیه به عنوان حکومتی سکولار که دارای تمایلات غربگرایانه است، به نفوذ فرهنگی خویش در این منطقه به ویژه در دوران حزب عدالت و توسعه تأکید داشته و از طریق بسترسازی عمیق فرهنگی در عرصه های هنری و آموزشی توانسته تا حدودی به تحقق اهداف خود در این حوزه نائل شود. در این راه، جمهوری ترکیه علاوه بر استفاده از نهادهای دولتی از پشتوانه مالی بخش خصوصی نیز بهره برده است. خصوصاً آنکه، ترکیه از حمایت دولتهای غربی نظیر ایالات متحده برخوردار بوده، و آمریکا با تبلیغ مدل حکومتی ترکیه به عنوان مدلی مطلوب همواره درصدد مقابله با نفوذ ایران فرهنگی و الگوی اسلامی - ایرانی در این منطقه برآمده است.

جمهوری اسلامی ایران نیز، به عنوان حکومتی شیعی و با تکیه بر اشتراکات فرهنگی فراوان خویش با جمهوری های این حوزه، در سطوح رسمی و دولتی فعالیت های فرهنگی خود را در زمینه های هنری و آموزشی پیگیری می نماید. اما، در این راه به لحاظ فرهنگی و سیاسی، تبلیغات منفی قدرت های فرامنطقه ای علیه ایران موجب شده است تا ترکیه از حضور چشمگیرتری در آسیای مرکزی و قفقاز برخوردار باشد. در این جهت گیری منفی نسبت به ایران در منطقه، تفکرات رهبران این کشورها که عموماً از کمونیست های سابق هستند و مخالف جمهوری اسلامی ایران نیز می باشند نقش داشته و در نحوه تعامل ایران با دولت های این حوزه تأثیرگذار بوده است. سیاست های فرهنگی ایران نیز در این میان مطرح بوده و همواره با انتقاداتی مواجه بوده است. این پژوهش درصدد است تا چگونگی نحوه عملکرد دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و ترکیه را به ویژه در دوران پس از فروپاشی شوروی نشان دهد. از این رو، در شرایطی که دو کشور ایران و ترکیه در این منطقه، از اولویت ها، جهت گیری ها و نیز رویکردهای مخصوص به خود برخوردار هستند. می توان به این مسئله دست یافت که عملکرد دیپلماسی فرهنگی آنها در این حوزه از نتایج متفاوتی بهره مند شده است.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- بیان مسئله:

تحولات دهه های اخیر در حوزه روابط بین الملل، نشاندهنده اهمیت عنصر فرهنگ در رسیدن به اهداف و بهبود روابط میان دولتها است؛ به طوری که امروزه شاهد ایجاد شکل های فرهنگی مختلفی در سطح جهانی بوده تا با این روش، زمینه منازعات بین المللی، بر طرف و بسترهای لازم جهت ایجاد همگرایی میان دولت ها و ملت ها فراهم گردد. از این رو کسب وجهه بین المللی و تأثیر بر افکار عمومی، از جمله اهداف مهم و در عین حال تصریح نشده دیپلماسی کشورها در حوزه سیاست خارجی است که این امر براساس عواملی چون موقعیت، امکانات، فرصت ها، و ظرفیت های فرهنگی هر کشور به روشهای مختلفی دنبال میگردد. زیرا، فرهنگ دارای زبان ملایمی است که قادر است تعاملات رسمی را همراه با تفاهم زنده نگه دارد. روابط میان کشورها چنانچه به حوزه های فرهنگی کشیده شود، در سطح رسمی باقی می ماند و تعاملات فزاینده ای را نیز میان ملتها ایجاد می کند. از این رو دولت ها همواره در صدد تحکیم بنیانهای معرفتی فرهنگ خود و تعمیم دانشها، هنجارها و ارزشهای منحصر به فرد فرهنگی، و نیز نگرشهای تولید شده به آن سوی مرزهای جغرافیایی خود می باشند، تا یکی دیگر از ابزارهای خویش را، در کنار ابزارهای سیاسی و نظامی همراه خود نموده و با استفاده از مولفه های فرهنگی اذهان و افکار عمومی جهانیان را در راستای منافع و اهداف خود همسو نمایند. به این ترتیب، فرهنگ منبع عظیم شکل دهی، تغییر، تأثیر و نفوذ در افکار عمومی جوامع است. بر همین اساس، در حوزه سیاست خارجی هر دولتی بخشی به نام دیپلماسی فرهنگی وجود دارد، که در زمره مفاهیم مرتبط با رویکرد ارتباطات بین فرهنگی است، و همواره در جهت تقویت توانایی برقراری ارتباط با دیگران و نفوذ در آنها، به ویژه افرادی با پیشینه های مختلف فرهنگی و هویتی است. هویت مفهومی است که از طریق آن به طور شایسته ای می توان کلیه رفتار دولتها را در صحنه بین المللی درک کرد. اگر ندانیم کیستیم به درستی نمیتوانیم چه می خواهیم. این بینش همانگونه که برای ترجیحات شخصی به کار می آید، برای رویکردهای فرهنگی سیاست خارجی - دیپلماسی فرهنگی - نیز مناسب است.

اصطلاح دیپلماسی فرهنگی که به عنوان یک مفهوم جدید در دهه اخیر در ادبیات موضوعی روابط بین الملل و روابط بین فرهنگی وارد شده است، اگر چه واژه تازه ای است، ولی کارکرد آن قدیمی